

HOCK BEÁTA

Illetékesség és provokáció: Az ellenzékiesség kultúrája

Az előadás a konferencia átfogó témáját a társadalomkritikus művészet és az érdekérvényesítés formáinak szemszögéből közelíti meg. Ehhez a 2009-es Illetékesség és provokáció / Agents & Provocateurs kiállításból mutat be egyes projekteket (kurátorok: Hock Bea – Zólyom Franciska). A projekt magyar címe – Illetékesség és provokáció – Erdély Miklós „A posztneavantgárd magatartás jellemzői” c. írásából kölcsönzi az „illetékesség” kifejezést a magyar nyelvben általában cselekvőségnek vagy cselekvőképességnek fordított angol „agency” értelmezéséhez.

Az Agents & Provocateurs a konfrontáció két válfajára összpontosított: az illetékességre és a provokációra, melyeket az egyet nem értés művészi cselekvés- és kifejezésformáiként értelmez. Közép-Kelet-Európa államszocialista országainak ellenkulturális jelenségeiből kiindulva a kiállítás arra kérdezett rá, hogy mennyiben képes az egyén az új, vágyott demokráciában élni azzal a helyzettel, hogy az állam – elvben – már nem hallgattatja el a másként gondolkozót, hanem cselekvőképessé társadalmi tényezőként tekint rá? A projekt egy bizonyos feszültséget tételez az „épatez le bourgeois”-attitűd provokatív hatására valamint az inkább dialógusra építő konfrontáció között, így fókuszába olyan munkák kerültek, amelyekben a művészek aktív társadalmi szereplőnek tekintik magukat, és készek stratégikusan fellépni az „ellenféllel” szemben.

Felismerve, hogy anti-demokratikus tendenciák és egyenlőtlenségek minden politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális rendszerben előfordulnak, a túlnyomórészt közép- és kelet-európai művészi megmozdulások értelmezését más társadalmi-politikai környezetből származó példák egészítették ki. Így az Agents & Provocateurs azt a kérdést is felvetette, hogy a kritikai szemléletnek miként kell újra és újra átrendeződnie ahhoz, hogy megragadja ezeket az elemeket.